

IPUS4FAMILY.EU

Juridische Aspecten in Vlaanderen (België)

De belangrijkste juridische aspecten in België

Disclaimer: Sambucusforum vzw tracht alle informatie zo betrouwbaar mogelijk te maken, en probeert zijn bronnen zo goed mogelijk na te kijken, evenals de gegevens zo veel als mogelijk up-to-date te houden.

Bij de beschrijving van een aantal belangrijke juridische aspecten, naar aanleiding van de thema's sexting en Internetpornografie, is het niet onze bedoeling originele Belgische wetteksten te citeren maar wel algemeen verstaanbare antwoorden te geven op een aantal cruciale vragen, ons daarbij baserend op de Belgische wetgeving terzake.

De snelle verdere ontwikkeling van de techniek en van de sociale media maakt het steeds moeilijker om onze kinderen en jongeren te beschermen op het internet. Dit geldt dan des te meer omdat het internet ook niet stopt buiten de landsgrenzen. De grote vraag is dan hoe er een compromis kan bereikt worden tussen de vrijheid op het Net enerzijds en de bescherming van minderjarigen anderzijds?

Wij kunnen u in wat volgt geen oplossing voor dit dilemma bieden maar met behulp van een klein overzicht omtrent enkele juridische aspecten die de thema's internetpornografie en sexting betreffen, hopen wij u nuttige aanwijzingen aan te reiken inzake hoe om te gaan met deze specifieke inhoud.

Definities

Pornografie: gesproken en/of gefilmde voorstellingen van seksuele daden.

Sexting: het doorgeven en verbreiden van afbeeldingen en/of foto's waarop het eigen lichaam of dat van anderen te zien is in erotische poses en/of schaamteloos seksueel wordt afgebeeld.

De voornaamste vragen die het IPUS-project team voor elk van de zeven partnerlanden beantwoord wou zien, zijn deze:

1. Is het juridisch gezien toegestaan, om intieme foto's van zichzelf of van andere personen bekend en openbaar te maken en ze te verspreiden?

Het individueel recht op afbeelding is een persoonsgegeven dat beschermd is door de wetgeving inzake privacy. Men moet vooraf je goedkeuring vragen om afbeeldingen van jou te maken en te verspreiden, dus ook om ze online weer te geven. Dat geldt voor alle foto's en video's die op een privéplaats werden gemaakt, en die dus bv. scènes weergeven uit je gezinsleven, je gezondheidstoestand onthullen of je op intieme momenten tonen. Je kan wel pas verwijzen naar het recht op afbeelding als je herkenbaar bent op de foto. Dat recht is dus niet van toepassing als men jou slechts van op de rug of in een menigte ziet.

De auteurswet beperkt enkel het gebruik van de foto's (nl. verspreiding en publicatie). Voor de privacywetgeving valt het maken van foto's onder het verzamelen en verwerken van persoonlijke gegevens, en hieruit volgt dat het nemen van een gerichte foto niet mag zonder toestemming. Niet-gerichte foto's mogen wel, maar voor verspreiding of publicatie is de auteurswet van toepassing, die als beperking oplegt dat het onderwerp niet een persoon (of personen) mag zijn, én eventuele personen die eerder toevallig op de foto staan. De basis voor de regelgeving rond het portretrecht is te vinden in de Wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten.

Er wordt onderscheid gemaakt tussen een portret gemaakt in opdracht van de geportretteerde en een portret niet gemaakt in opdracht van de geportretteerde. Is er sprake van een opdracht, dan heeft de geportretteerde in ieder geval het recht zelf het portret te veelelvoudigen en mag openbaarmaking alleen plaatsvinden met toestemming van de geportretteerde. Is er geen sprake van een opdracht, dan kan de geportretteerde zich alleen tegen openbaarmaking verzetten als hij daarbij een redelijk belang heeft. Bijvoorbeeld uit privacy-overwegingen of het belang om niet publiekelijk belachelijk gemaakt te worden. Als de wijze van afbeelding schadelijk kan zijn voor de geportretteerde kan hij zich eveneens tegen openbaarmaking verzetten. Hierbij wordt afgewogen welk belang zwaarder weegt: het recht op privacy of het recht op vrije meningsuiting.

Overzichtsfoto's die gemaakt zijn op het publieke domein of tijdens publieke manifestaties (bv. activiteiten, festivals, fuiven, ...) worden niet als een overtreding van het portretrecht beschouwd, tenzij ze duidelijk op één of enkele personen focussen. Maar zelfs dan kan iemand die zich herkent op de foto en daar niet mee akkoord is, zich beroepen op zijn recht op privacy om te eisen dat de foto in kwestie niet langer gebruikt wordt.

Vele jongeren maar ook enthousiaste ouders denken niet na vooraleer ze iets online zetten. Wijs jongeren er op dat ze de mogelijke gevaren afwegen en leer hen hoe ze op hun eigen website de risico's zo klein mogelijk kunnen houden en houdt als ouders ook zelf rekening met de vele tips.

2. Speelt het daarbij een rol of de oorspronkelijke “bezitter” van deze foto’s een volwassen persoon is of een minderjarige?

‘Recent werd een meisje van 14 afgeperst door haar vriendje van dezelfde leeftijd’. ‘Hij wilde dat ze foto’s van zichzelf doorstuurde in lingerie en zonder. Hij wilde altijd maar meer, ook filmpjes, tot het meisje er niet meer wilde op ingaan. De jongen was zo verbolgen dat hij de foto’s deelde met zijn vrienden.’

Wanneer het gaat om minderjarigen, is de toestemming van hun wettelijke vertegenwoordigers (ouders of voogd) nodig. Minderjarigen kunnen immers volgens de wet geen (al dan niet stilzwijgende) toestemming geven over het gebruik van hun foto. Als de minderjarige de ‘ouderdom van het oordeel des onderscheid’ heeft bereikt, moeten de ouders of voogd nog steeds samen met de minderjarige de toestemming geven, aldus de wetgeving terzake.

De auteur of de eigenaar van een portret dan wel enige andere persoon die een portret bezit of voorhanden heeft, heeft niet het recht het te reproduceren of aan het publiek mede te delen zonder toestemming van de geportretteerde (Wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en naburige rechten, artikel 10).

Wie het portretrecht schendt en foto's zonder toestemming publiceert waardoor de privacy van de geportretteerde geschonden wordt, of hij belachelijk wordt gemaakt of schade loopt, kan aansprakelijk gesteld worden om een schadevergoeding te betalen. Hierbij zijn de algemene principes van de burgerlijke aansprakelijkheid van toepassing (art. 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek). Bij de verspreiding van foto's van minderjarige kinderen komt kinderpornografie al snel om de hoek kijken: de wet verbiedt elke vorm hiervan en strafrechtelijke vervolging is er het resultaat van. Eigenlijk is niet de naaktfoto het probleem, wel de verspreiding ervan. En dit is strafbaar: wie naaktfoto's van minderjarigen verstuurt, maakt zich schuldig aan het verspreiden van kinderporno.

3. In welke mate zijn de ouders ervoor verantwoordelijk als een kind jonger dan 14 jaar naaktfoto's van zichzelf via het Internet zou gaan versturen? Kunnen zij daarvoor juridisch aansprakelijk worden gesteld?

Een kind is een persoon onder de 18 jaar, tenzij volgens het op het kind van toepassing zijnde recht de meerderjarigheid eerder wordt bereikt (art. 1 van het Verdrag inzake rechten van het kind). En elk kind heeft recht op eerbiediging van zijn morele, lichamelijke, geestelijke en seksuele integriteit (art 22bis van de Belgische Grondwet)

Bij sexting-beelden ligt de problematiek erg gevoelig, want in het geval van minderjarigen is de link naar kinderpornografie snel gelegd. De wetgeving daarrond wil kinderen beschermen tegen (seksueel) misbruik door volwassenen, maar wanneer jongeren onder elkaar sexting-berichten uitwisselen, wordt het juridisch behandelen niet eenvoudig. Er bestaan twee internationale verdragen over het maken, bezitten en verspreiden van kinderpornografie, die het mogelijk maken sexting binnen hun toepassingsgebied te beschouwen. Helaas zijn de bepalingen over het uitwisselen van dergelijke beelden tussen minderjarigen voor dubbelzinnige interpretatie vatbaar. Volgens de Belgische strafwet is het maken, bezitten en verspreiden van beelden in strijd met de goede zeden strafbaar en zijn de straffen hoger als dat gebeurt tegenover minderjarigen. Volgens diezelfde wet is ook het voorstellen en verspreiden van foto's van seksuele handelingen met pornografisch karakter strafbaar.

Voor meer info over deze problematiek, zie Lievens, E. *Risico's voor jongeren op sociale netwerken bekeken vanuit juridisch perspectief*. In : Valcke, P., Valgaeren, P.J., Lievens, E. (Ed.) (2013). Sociale Media. Actuele juridische aspecten. Antwerpen : Intersentia.

Persoonsgegevens mogen slechts verwerkt worden wanneer de betrokkene (het minderjarig kind dat de leeftijd van onderscheidingsvermogen bereikt heeft en zijn of haar wettelijke vertegenwoordiger : de ouder(s) of de voogd van het kind) daarvoor zijn ondubbelzinnige toestemming heeft verleend op een specifieke en uitdrukkelijke wijze (art 5 - Wet tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer).

4. Mag ik foto's van mijn kinderen op het Internet (Facebook, enz.) zetten, of is dat verboden?

Je zou kunnen zeggen dat het portretrecht een soort van **exclusief recht op je eigen beeltenis** is. Daarmee bedoelen we dat anderen een persoon niet in beeld mogen brengen zonder diens uitdrukkelijke toestemming. ... indien het om "kinderen" gaat blijft de ouder of voogd degene die in principe de verantwoordelijkheid draagt. Evenmin mogen de beelden (her-)gebruikt worden zonder de toestemming van de afgebeelde persoon. Daarnaast kan de schending van het recht op afbeelding in sommige gevallen ook een schending van de **eer of goede naam** of een schending van het recht op **privacy** met zich meebrengen.

Portretfoto's van je kinderen zijn dus niet verboden, je kan en mag ze op het Internet zetten, maar toch wordt dat best vermeden. Er bestaat immers een kans dat iemand de foto kopieert en met daarvoor bestemde programmatuur de foto bewerkt tot iets totaal anders en wellicht iets beledigends.

5. Sexting en de wet

Beelden waarop je als individu herkenbaar bent worden op basis van de Privacywet beschermd, en volgens de Auteurswet is toestemming vereist van de afgebeelde persoon voor reproductie of publicatie.

Bij sexting-beelden ligt de problematiek nog gevoeliger, want in het geval van minderjarigen is de link naar kinderpornografie snel gelegd. De wetgeving daarrond wil kinderen beschermen tegen (seksueel) misbruik door volwassenen, maar wanneer jongeren onder elkaar sexting-berichten uitwisselen, wordt het juridisch behandelen niet eenvoudig.

Er bestaan twee internationale verdragen over het maken, bezitten en verspreiden van kinderpornografie, die het mogelijk maken sexting binnen hun toepassingsgebied te beschouwen. Helaas zijn de bepalingen over het uitwisselen van dergelijke beelden tussen minderjarigen voor dubbelzinnige interpretatie vatbaar.

Volgens de Belgische strafwet is het maken, bezitten en verspreiden van beelden in strijd met de goede zeden strafbaar en zijn de straffen hoger als dat gebeurt tegenover minderjarigen. Volgens diezelfde wet is ook het voorstellen en verspreiden van foto's van seksuele handelingen met pornografisch karakter strafbaar.

Meer info over deze problematiek? Lievens, E. *Risico's voor jongeren op sociale netwerken bekeken vanuit juridisch perspectief*. In : Valcke, P., Valgaeren, P.J., Lievens, E. (Ed.) (2013). Sociale Media. Actuele juridische aspecten. Antwerpen : Intersentia.

6. Is het wettelijk toegestaan om pornografische films op het internet te bekijken, ze te downloaden en/of ze op internetsites te uploaden?

Wettelijk is het in België niet verboden om zulke films te bekijken, maar moreel is het van belang dat je je bewust blijft van de verschillen met het echte leven. Bovendien vindt niet iedereen het leuk om zo'n filmpjes onder ogen te krijgen. **Porno is geen echte seks en** porno kijken kan een verslaving worden. Let wel op: download nooit van auteursrechtelijk beschermde sites en stuur geen pornofilmpjes door naar je vrienden. Dat is strafbaar en naar aanleiding van een uitspraak van de hoogste rechtbank van de Europese Unie: downloaden uit illegale bron is verboden.

Mocht je op internet porno tegenkomen met kinderen onder de 18 kun je dat melden (<https://meldpunt.belgie.be/meldpunt>). Porno met kinderen onder de 18 is in België verboden.

Besluit:

Meningen hierover: Bijna 60% van de Vlamingen ziet hierin een rol voor het onderwijs en vindt dat kennis over mediabeleid deel moet uitmaken van de eindtermen in het lager en het secundair onderwijs. Ilse Mariën (iMinds - VUB) geeft op basis van de onderzoeksresultaten alvast een voorzet en benadrukt de rol van initiatieven zoals *Mediawijs*, het Vlaamse kenniscentrum voor mediawijsheid: "Het is duidelijk dat het kenniscentrum moet blijven inzetten op het ontwikkelen van een kritische kijk op media, en op hoe mediabedrijven functioneren. *Mediawijs* lanceert daarom ook *MediaNest*, een website voor ouders over het mediagebruik van kinderen. Ouders kunnen hier terecht met al hun vragen en krijgen heel wat tips om hun kinderen te begeleiden.

→ Zie: www.mediawijs.be